

**Klub kaktusářů Plzeň**

**založen 1965**

# **Zpravodaj č. 1**

**leden 2020**

**21. ročník**



Vážení přátelé,

vstupujeme do nového roku. Do roku, kdy náš klubový časopis započal 21. ročník. Ano opravdu je to tak, Zpravodaj vychází nepřetržitě již 20 let a za tu dobu se stal neodmyslitelnou součástí naší klubové činnosti.

Díky klubovému časopisu může výbor přehlednou a jednoduchou formou informovat členy o dění a plánech v našem klubu a naopak naši členové se mohou s ostatními členy klubu podělit o své cestovatelské zážitky, společenské aktivity a pěstitelské zkušenosti. Zejména díky těmto zkušenostem je náš Zpravodaj cenným zdrojem informací nejen pro členy našeho klubu. Za dobu vydávání Zpravodaje vyšlo více než 500 samostatných článků, doplněných nejprve perokresbami, poté černobílými fotografiemi a od čísla 4 roku 2008 pak s celobarevnou obálkou. Ruku v ruce s vývojem techniky bylo možné přejít od prostého kopírování vzorových listů k digitálnímu zpracování a nakonec i k tisku u externí tiskárny, zajišťující stabilní kvalitu časopisu.

Chtěli bychom touto cestou poděkovat všem, kteří v minulosti přispěli nebo v současnosti přispívají k tomu, aby Zpravodaj pravidelně vycházel a stal se tím, čím dnes je. A zároveň doufáme, že společně dokážeme naplnit i čísla budoucí a tradici klubového časopisu uchovat i nadále na vysoké úrovni.

Přejeme Vám všem, aby nadcházející rok byl rokem pevného zdraví a pohody nejen mezi kaktusy.

výbor Klubu kaktusářů Plzeň

## 1/ Program členských schůzí

měsíc	přednáška	tombola	nedělní návštěva
leden 2020	K. Sladký - Brazílie, Uruguay	J. Musil	ZOO Plzeň
únor 2020	P. Kuták - Ohlédnutí za rokem 2019	není	J. Musil
březen 2020	M. Kúrka – Pěstování ariokarpusů		M. Hájek

## 2/ Společenská kronika

V lednu a únoru slaví svá životní jubilea tito naši dlouholetí členové: **Jaroslav Kolář** – 75 let, **Vladimír Protiva** – 65 let, **Milan Jícha** – 60 let. Srdečně blahopřejeme a přejeme pevné zdraví a mnoho životní pohody.

V listopadu loňského roku zemřel ve věku 64 let náš dlouholetý člen pan **Josef Císař** z Úlic.

No konci loňského roku se stal našim novým členem pan **Vladimír Machačný**.

## 3/ Nedělní návštěvy

V **lednu** navštívujeme pravidelně Zoologickou a botanickou zahradu v Plzni. Bude tomu tak i v roce 2020. Sraz je v neděli 12. 1. 2020 v 10 hodin před spodním vstupem do ZOO. Platí se vstupné, provede nás opět kurátor místní kaktusové sbírky **Petr Kuták**. Doporučujeme využít možnost prohlídky ostatních expozic v ZOO.

V **únoru** navštívíme sbírku **Jirky Musila**, na drese Žižkova 45 v Plzni na Borech. K vidění bude její převážně mexická část, která je celoročně umístěna ve vytápěném skleníku a je tedy přístupná i v zimních měsících. Sraz bude v neděli 16. 2. 2020 v 10:00 hodin přímo ve sbírce.

V **březnu** pojedeme tradičně do Třemošné k **Milovi Hájkovi**. Akce se koná v neděli 15. 3. 2020. Sraz bude v 9:45 hodin u obchoďáku v Bolevci nebo v 10:00 hodin přímo v Třemošné, Plaská 4.

## **4/ Bál Klubu kaktusářů Plzeň**

Připomínáme, že letošní bál se koná v sobotu 15. 2. 2020 v kulturním domě Šeříkova v Plzni na Slovanech. Budeme rádi, pokud nám pomůžete s přípravou bálu a tomboly a to i v případě, že sami na bál nepůjdete. Rukou není nikdy dost. Přestože většinu cen již poslední roky nakupujeme, bez darovaných cen bychom tombolu smysluplně nenaplnili. Darované ceny rádi převezmeme přímo během přípravy tomboly, na únorové členské schůzi nebo individuálně po domluvě s některým z členů výboru. Vstupenky je stále možné zakoupit u pokladníka klubu.

## **5/ Zpravodaj**

Děkujeme všem autorům, kteří v loňském roce přispěli do našeho Zpravodaje, bez vás všech by to nešlo.

Samostatným článkem jmenovitě přispěli: Petr Kuták (5), Jiří Vinař (4), Radmila Matulová (3), Jiří Musil (3), Václav Pittř (3), Henryk Sikora (2), Petr Jakobe (2), Vladimír Duda (1), Pavel Peregrin (1), Milan Douděra (1), Josef Ježek (1), Luboš Kanca (1), Ladislav Hilburger (1), Břetislav Benda (1), Josef Machalíček (1).

A protože článků není nikdy dost, tak se nenechte přemlouvat a pište, ať máme co číst.

## **6/ Členské schůze Klubu kaktusářů Plzeň**

V loňském roce byla průměrná účast na schůzích 62,3 členů, což je při počtu členů 127 přibližně 49%. Nejvíce členů bylo v únoru na výroční členské schůzi (74), nejméně pak v červnu (51). Ani na jedné schůzi nechyběli a v docházce byli tedy stoprocentní: Břetislav Benda, Otakar Blecha, Jana Černá, Milan Douděra, Jiří Erhard, Martin Halada, Ladislav Hilburger, Petr Jakobe, Jitka Kadlecová, Václav Kreč, Arnošt Křenek, Jaroslav Kolář, Luboš Loose, Jiří Musil, Jaroslav Nálevka, Miroslav Němeček, Karel Sladký, Richard Strejc.

Jana Černá má 100% účast nejdéle ze všech členů, a to 13 let, počítáno od počátku evidence od 1. 1. 2007, Otakar Blecha má 100% od 1. 1. 2009, tedy 11 let, Miroslav Němeček má 100% účast od roku 2013, tedy 7 let, Břetislav Benda a Ladislav Hilburger mají 100% účast od roku 2015, tedy 5 let, Richard Strejc a Václav Kreč mají 100% účast od roku 2016, tedy 4 roky, Petr Jakobe, Luboš Loose a Jaroslav Kolář mají 100% účast od roku 2018, tedy 2 roky.

Údaje jsou zpracovány na základě dostupných prezenčních listin. Je možné, že ne každý účastník členské schůze se vždy podepsal, proto prosím berte údaje s mírnou rezervou.

---

## **O zimovzdornosti borečky vzácné**

(k fotografii na zadní straně tohoto Zpravodaje)

Již řadu let jezdím s dětmi o letních prázdninách na chalupu svého kamaráda v obci Mnichovský Týnec nedaleko Loun. Krajina Českého středohoří v severozápadních Čechách má své kouzlo, patří k nejsušším oblastem republiky a je odlišná od té naší, proto se sem rád vracím. Každý rok podnikáme s dětmi výlety, při kterých vylezeme na několik kopců, navštěvujeme zříceniny starých hradů a nové minipivovary. Co vám budu dál povídat, otcové a děti na dovolené bez maminek, pohoda.



*pohled na vrch Boreč*

V létě roku 2019 jsme vylezli také na vrch Boreč, který se tyčí nad stejnojmennou obcí, 4 kilometry západně od Lovosic. [3] Tento vrch údajně vzbuzoval od nepaměti v lidech strach. Považovali ho prý za místo, kam sestupovali bohové, když hrozil hladomor a podle pověstí se na vrch nebála vystoupit jen kněžna Libuše. Co je na něm tedy tak zajímavého?

Podle Wikipedie [2] je masiv Borče morfologicky dokonalou kupou, vypreparovaným lakolitem, budovaným sodalitickým trachytem, který je protkán složitým puklinovým labyrintem. Byl zařazen do evropské soustavy chráněných území Natura 2000. Jedná se o lesnatou znělcovou vyvýšeninu, na které se nachází národní přírodní památka Borečský vrch se stejnojmennou naučnou stezkou. Chráněné území zaujímá plochu 11,23 ha a je chráněno již od roku 1951. Vrch je pozoruhodný unikátním výskytem geologického jevu tzv. mikroexhalací a také ventarol (jámy na vrcholu kopce).

Jedná se prostě o to, že je celý kopec od paty až po vrchol protkán sítí skalních puklin, které v létě absorbují teplo (slouží jako tepelný akumulátor) a v zimě, když mrzne, tak na samém vrcholu vrch hřeje a koufí (vodní pára). V zimě totiž vnikne do puklin na úpatí kopce chladný vzduch, ten se zde ohřívá, stoupá vzhůru a v jejich ústí (ventaroly) na vrcholu udržuje stálou teplotu, která prý neklesá pod 9°C. No a v létě zase z ústí na vrcholu proudí chladný vzduch.

Na samém vrcholu Borče je lokalita teplomilné lupenité játrovky *Targionia hypophylla*, která se jinde v naší republice nevyskytuje, česky se nazývá borečka vzácná. Borečku zde objevil a roku 1928 zaregistroval Jan Šimr (1900-1980), učitel, botanik, znalec Českého středohoří, Zasloužilý člen ČSBS, který publikoval cca 120 odborných článků, jeho zásluhou bylo vyhlášeno několik maloplošných chráněných území.

Další výskyt této rostliny je [1]: Evropa (nejdále na sever zasahuje do Irska, jižní Anglie, Nizozemska a Německa), Severní Amerika (od Britské Kolumbie po Mexiko, směrem na východ do Utahu, Nevady, Arizony, Nového Mexika a Texasu), Jižní Amerika (Bolívie, Chile, Argentina),



*pohled do ventoraly na vrcholu v létě (foto Martin Sojka)*



*pohled do ventoraly na vrcholu v zimě (foto © Kamila a Jiří Širovi)*

Makaronésie, Afrike (mediteránní oblast, Madagaskar, jižní Afrika), Asie (Turecko, Izrael, Himálaj, Indie, jižní Sibiř, Čína, Korea), jihovýchodní Austrálie, Tasmánie a Nový Zéland.

Popis [1]: Lupenité stélky nahloučené a přirostlé k substrátu, vidličnaté větvené. Jazykovitá stélka 1 cm dlouhá a 2–4,5 mm široká, sytě zelené, šedozele až tmavozelené, okraje stélek černavě fialové, žebro nezřetelné. Na stélce jednoduché dýchací otvory obklopené 2–3 kruhy buněk. Dýchací dutiny vyplněné dlouhými asimilačními vlákny. Ventrální šupiny vzájemně se kryjící, purpurové s kopinatým celokrajným, vzácně brvitým přívěskem. Jednodomý nebo dvoudomý druh. Samčí receptakula přisedlá na dorzální části krátkých, vejčité oválných, ventrálně – interkalárních větví; antheridia ponořená. Samičí receptakula terminální na hlavních stélkách, postupně růstem stélky zatlačena na spodní stranu, přisedlá. Sporofýt obalen bočně smáčklým involukrem, které je tvořeno dvěma lasturovitými chlopněmi. Dosti často plodný druh. Nepohlavní rozmnožování není známo.

Když jsme na vrcholu Boreče na okrajích ventarol hledali, nemohli jsme borečku zprvu najít, všiml jsem si pouze trsíčků jakéhosi mechu. Až poté, co jsem si nasadil brýle (na čtení), jsem zjistil, že některé trsíčky nejsou mech, ale borečka. Jak jsem se později dozvěděl [1], jsou ve vegetačním období stélky seschlé (pokud není právě po dešti) a lepší je přijít mimo vegetační období, kdy je vzdušná vlhkost vyšší a ventarolami stoupá ven vodní pára.

No, já tady píšu o borečce, ale hlavou se mi honí úplně jiné myšlenky, ano uhádli jste, jsou o kaktusech. Jaké by to asi bylo vyzkoušet na vrcholu tohoto kopce jejich zimovzdornost, jaké rostliny vybrat a co zde postavit třeba skleníků? Úvahy jsou to čistě teoretické, jedná se o chráněné území, navíc hojně navštěvované turisty. Ale nedá mi to, občas se nad tím zamyslím, usmívám se při tom a vzpomínám na krásné léto.

Literatura:

[1] Naděžda Gutzerová: TARGIONIA HYPOPHYLLA L. – borečka vzácná/jazýček vzácný, <https://botany.cz/cs/targionia-hypophylla/>, 17. 7. 2009

[2] Wikipedie: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Boreč\\_\(České\\_středohoří\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Boreč_(České_středohoří))

[3] N. Gutzerová: Dýmající kopec, <http://lideazeme.reflex.cz/clanek/dymajici-kopec#>, 29. 12. 2006

*Poznámka: Při návštěvě vrchu Boreč jsem u sebe neměl fotoaparát a fotografie pořízené mobilním telefonem mé dcery se svou kvalitou nezdály vhodné k publikování. Jednu z fotografií jsem získal od kamaráda Martina Sojky. Další fotografie jsem našel na Internetu a použil je s laskavým svolením Radima Pauliče a P. Leischnera a Kamily a Jiřího Šírových. Pokud v internetových vyhledávacích zadáte klíčová slova "borečka vzácná" nebo "vrch Boreč", naleznete zde také videa různých autorů, které doplní tento článek.*

Luboš Kanca

## Top kytky

### **Astrophytum ornatum**

Před mnoha lety (1992) se ke mně dostala dvě krásná „ornáta“. Jako starostlivý kaktusář jsem je ihned přesadil a sháněl se po jejich původu. U rostlin byly zastrčené jmenovky s rokem 1962. Kamarád, co mi rostliny přinesl, mi řekl, že jsou z pozůstalosti po panu Tykvartovi.

Astrophyta spokojeně rostla a kvetla, roky běžely a já zjistil, že můj kamarád z práce je vnuk pana Tykvarta. V létě jsem Romana pozval na zahradu do skleníku a „dva dědy“ jsem mu ukázal. Myslím, že jsem mu udělal radost. Vzpomínal, jak dědeček prý začal kaktusářit v Chebu na Zlatém kopečku. Tehdy se kamarádil a získával kaktusy od pana Václava Pecha a Ing. Kreoncingra. Asi v roce 1965 se přestěhoval s rodinou do Plzně, kde kaktusářil dál.



V Plzni ho navštívil pan Jiří Vinař, tehdy začínající mladý kaktusář. Po pár návštěvách byl Jirka vybaven malými kaktusy a cennými informacemi o pěstování. Stala se z toho diagnóza (vášeň) na celý život.

Pan Tykvart si zřejmě psal na jmenovky rok, kdy rostlinu získal. *Astrophyta* v roce 1962 zřejmě už byla nějaký rok na světě. Dnes *Ornátům* táhne na sedmdesát (asi, možná víc). Jsou to krásné, velké kytky a dělají mi jen radost.

Luboš Loose

### **Dolichothele uberiformis**

*Dolichothele*, jako podrod rodu *Mammillaria*, nejsou zrovna bombou, kterou každý kaktusář v dnešní době musí nutně ve skleníku mít. Nejznámějším jménem podrodu je *Dolichothele longimamma*. Existuje ještě několik dalších jmen, respektive variet, například *giganthothele*, *globosa*, *uberiformis* a patrně i další. Liší se pouze v počtu trnů, délce a šířce bradavek a v podstatě jsou od sebe rozlišitelné jen těžší.

Z většiny sbírek dávno vymizely možná proto, že jejich pěstování nečiní žádných potíží a kaktusářský um a prestiž se dnes obrátil k rostlinám vzácnějším, a tak se s nimi můžeme setkat snad jen ve sbírkách specialistů, *mammillariofilů*. Ač se mezi takové počítat nemohu ani náhodou, *longimammu* i *uberiformisku* ve sbírce mám. Dočetl jsem se, že druhá zmíněná by měla postrádat středový trn. Potvrdit to nemohu, neboť schází jen semo tamo.

Ovšem jeden naprosto markantní znak, který tyto dvě rostliny od sebe spolehlivě odlišuje, jsem po létech vyzoroval. Květy mají tyto rostlinky žluté, poměrně velké a kvetou koncem jara až začátkem léta. *Uberiformiska* snad o trochu větší, ale především mě při vstupu do skleníku praští do nosu silná vůně jejích květů. Je to tak silná a příjemná vůně, že tuhle kytku prostě nemůžete minout a přehlédnout. Je to kytka „obyčejná“, ale „Top“.



*Dolichothele uberiformis*



V přírodě roste v Barranca de Tolantongo, Barranca de Zimapan a i jinde ve státě Hidalgo. Pokud se tam ještě někdy dostanu, a když Pánbu dá a ony pokvetou, budu se je snažit čichem od sebe rozlišit.

Jirka Vinař

## Pyrrhocactus umadeave v mojí sbírce

(k fotografií na zadní straně tohoto Zpravodaje)

Rostliny tohoto druhu jsem si sám vypěstoval ze semen dovezených Petrem Česalem z přírody v roce 2003. Letos je jim tedy 16 let a mají průměr těla cca 8-10 cm. Dospělý *Pyrrhocactus umadeave* dosahuje velikosti 30 cm, takže ty moje kytky jsou teprve semenáčky. Z původního výsevu jsem si nechal 10 jedinců a ty vám teď ukazují na fotografiích. Pěstují je venku na střeše na plném slunci jen pod igelitovým přístřeškem. Z boku je přístřešek otevřený a tedy plně větraný. To se „pyrháčům“ líbí a pěkně vytrňují, nerostou do výšky a zůstávají pěkně kulatý.

Moje rostliny již dostávají vzhled dospělých kytek v přírodě. Dokonce jedna vloni kvetla. Pak jsem ji přesadil a přestala. Předpokládám, že po zakořenění zase začne. Chtěl bych začít sbírat vlastní semínka. Jak známo čerstvá semena *Pyrrhocactus umadeave* bez ošetření mají velmi malou klíčivost cca 3-4%, tak je potřeba vyprodukovat dostatek produkčního materiálu.

Pěstování *Pyrrhocactus umadeave* nečiní žádné potíže. Mám je zasazené v písčitém, dobře propustném substrátu (1/2 říčního písku, 1/2 zetlelé listovky), zalévám v době vegetace po cca třech týdnech, zimují ve tmě při 10-15 stupních Celsia. Jinak chtějí v létě hlavně hodně vzduchu a slunce, jako v domovině, kde rostou ve vysokých horách bez přístínění. Myslím, že by na jaře a na podzim snesly menší mráz.

Petr Kuták



návštěvníci si na střeše starého objektu ve vnitrobloku prohlížejí přístřešky Petra Kutáka

# Sbírkový slovník: *Cyclamen* Boiss. & Heldr.

(k fotografií na titulní straně tohoto Zpravodaje, *Cyclamen cilicium*)

Pro obecné informace o tomto rodu nahlédnu do publikace o hlíznatých rostlinách (Bulbs). Rod *Cyclamen* dostal své jméno podle řeckého slova *kyklos* (= kruhový), asociaci hledejte ve spirálovitém zakroucení stvolů, nesoucích plody. Rostliny tohoto nevelkého rodu (cca 20 druhů) pocházejí hlavně ze zemí kolem Středoziemního moře, výhodou některých z nich je, že se u nás dají pěstovat i v nevytápěných prostorách či dokonce rovnou na skalce (např. *Cyclamen coum*, *Cyclamen cilicium*, *Cyclamen hederifolium*, *Cyclamen purpurascens*).

Všechny druhy vítají občasnou závlivku na podzim, v zimě a brzy na jaře, v létě pak tolerují vynechání závlivky (jen *Cyclamen purpurascens*, známý i z tuzemských lokalit, úplně vynechání závlivky nemá v oblibě – mohou potvrdit z vlastní zkušenosti). Dovoluje jim to zásobní orgán – podzemní hlíza, ze které rovnou vyrůstají tmavě zelené či všelijak světlými znaky prokreslené listy a bílé až purpurově fialové květy. Stvol, nesoucí květy a pak plody, se později začíná stáčet do spirály. Semena by se měla vysít co nejdříve, zvlášť když neznáte dobu sklizně.

Některé druhy mají v oblibě stín, jiným dělá dobře slunné stanoviště. V dnešní době zahradnický trh zaplavují kultivary rostlin rodu *Cyclamen* (Brambořík), vyselektované do velkokvětých či jinak nápadně kvetoucích forem, určené pro pokojové pěstování.

Radka Matulová

## Paměti píše Václav Pittř

### *Mammillaria geminispina* v. *nobilis*

Před 30-ti léty se mi podařilo udělat asi 30 kusů *Mammillaria geminispina* v. *nobilis*. Nádherné rostliny, ze kterých jsem měl velkou radost. Hýčkal jsem si je, protože byly opravdu krásné. Zanedlouho některé z nich měly v průměru cca 2 až 3 centimetry a na výšku asi tak 5 cm. Akorát na pikýrování, aby se zbytečně mezi sebou nepíchaly.

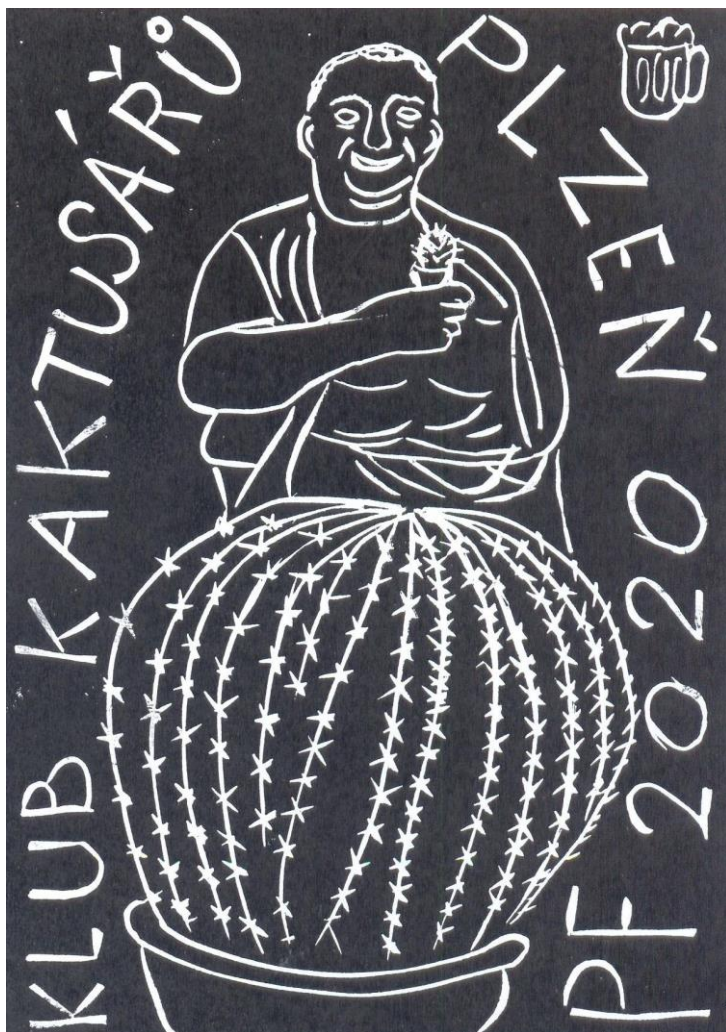
Pustil jsem se do nich a tu se mi naskytla podivaná z mého pohledu ojedinelá. Asi tři rostliny, které byly na první pohled naprosto k nepoznání od druhých, měly nejen užrané kořeny, ale byly úplně vyžrány od plžáka, zůstal jenom skelet.

Dokončil jsem truhlík a nejlepší z těch tří vyžraných jsem opatrně dal do květníku. Druhý den jsem to vzal do práce (školy) a při první příležitosti, když jsem potkal mistra od elektrikářů, tak jsem mu dal úkol, aby mi tuto rostlinku vylil sádrou a pak ji zasypal do připraveného květníčku, aby vypadala jako živá. Měl jsem štěstí na vtípálka, který to udělal, jak jsem si to přál. Rostlinka po vyplnění byla skutečně jako živá a když ji ještě zasadil do připraveného květníčku, tak to nemělo chybu.

Každý, kdo šel kolem, tak ji obdivoval a já byl holomek a klidně jsem je při tom nechal, že je živá. Jednou šel kolem mistr z údržby a měl svazek umělých květů, asi vyhodit. Když uviděl tu krásu za oknem, tak jeden kvítek utrl a napíchl jej na tu *Geminispinu*.

Bylo to něco, jako když ti pitomci z Holandska napichují květy na různé druhy kaktusů, ale ty s originálem nemají vůbec nic společného. Této kyticce to ale skutečně slušelo a spousty lidí se podívali a obdivovali jí. Já je při tom nechal, protože když si to mohou dovolit velkopěstírní, tak proč ne já. Výhodou bylo, že se nemusela zalévat, byla stále pěkná a jestli ji nevyhodili, tak je tam možná dosud.

Václav Pittř



Zveme Vás na **Setkání přátel mrazuvzdorných kaktusů** do Horních Počapel u Mělníka  
které se koná v sobotu 29. 2. 2020

informace a program akce naleznete na [www.mrazuvzdornekaktusy.cz](http://www.mrazuvzdornekaktusy.cz)  
Honza Müller a Honza Hadrava

---

Tento zpravodaj vydává pro své členy Klub kaktusářů Plzeň, z. s., Žižkova 1663/45, 301 00 Plzeň,  
IČ: 01798472, bankovní spojení: 2701158336/2010, klubové internetové stránky: [kkplzen.eu](http://kkplzen.eu),  
náklad: 120 výtisků. Veškeré náměty, podněty, připomínky můžete sdělit každému členu výboru,  
e-mail: [vybor@kkplzen.eu](mailto:vybor@kkplzen.eu), články a fotografie zasílejte na e-mail: [Laabus@seznam.cz](mailto:Laabus@seznam.cz)  
Zpravodaj č. 2/2020 vyjde 12. března 2020

Bezplatné



*borečka vzácná (foto R. Paulič + P. Leischner)*



*Pyrrhocactus umadeave*